

Cititorul acestui articol se va întreba ce specifică acest titlu. În cultura populară românească zmeul este un personaj incitant, plin de semnificații, cu o tradiție și istorie aparte. Dar înainte de toate este necesar pentru a arăta cititorului locația acestei minuni a naturii din spațiul românesc aflată pe teritoriul administrativ al satului Gâlgău din comuna Bălan. În această zonă cu o istorie multimilenară se poate ajunge prin următoarele căi de comunicație: Drumul național DN1F, pe ruta: Zalău-Românași - Sânmihaiu Almașului - drumul național DN1G în direcția Hida - Chendrea - Bălan - Chechiș - Gâlgău Almașului; Drumul național DN1H, pe ruta: Jibou - Var - Tihău - drumul național DN1 până la Gâlgău Almașului. Arealul „Grădina Zmeilor” se află la baza dealului Dumbrava cum menționează familia Teglaș din acest sat a cărei casă se află în apropiere.

Dealul este o parte din Podișul Someșan o subunitate geologică a Depresiunii colinare transilvane cu un ansamblu neregulat de stânci, cu forme bizare create de tectonica pământului, modelate de vânt, apă și chiar de acțiunea omului. Stâncile acestea, formațiuni geologice atribuite holocenului au culoare cenușiu gălbuie. S-au aflat în istoria lor, de mii de ani, sub acțiunea proceselor evolutive ori gravitaționale. Prăbușirile, surpările au fost consemnate de istoria locului. Fata Cătani, Zmeul și Zmeoaica, Moșu, Călugării, Căpitanul, Soldații, Eva, Dorobanțul, Degețelul și Sfinxul sunt numele formațiunilor bizare, acordate de localnici și nu numai. Fiecare stâncă are povestea ei dintre acestea menționăm Fata Cătani poveste legată de personajul malefic din cultura populară, zmeul. O fată din sat care trăia pe aceste meleaguri era îndrăgostită de un soldat cu care mama vitregă nu dorea să aibă această legătură. Blestemul acesteia a transformat-o în stană de piatră. Stânca care a inspirat această legendă a fost distrusă de inundațiile din 1973.

Denumirea Grădina zmeilor este legată de poveștile locale, populare, despre zmeu, personaj malefic, o ființă stranie cu apucături rele dar uneori omenos și cu milă. Zmeul este un uriaș. Simbol al răului, al forțelor malefice servește drept antagonist la poveștile populare, învins de Făt-Frumos. Zmeul semnifică în același timp forțele puternice ale naturii dar și omul care le oprește prin puterea gândului sau acțiunile practice. Creațiile naturale din Gâlgău sunt fantastice, de neegalat în spațiul geografic românesc sau chiar universal. Zmeul și Zmeoaica, Moșu, Călugării, Căpitanul, Soldații, Eva, Dorobanțul, Degețelul și Sfinxul sunt formațiuni calcaroase, cu un colorit accentuat în momentul privirii de perioada din zi sau fenomene naturale, ploaie, vânt, praf capătă valori și semnificații deosebite. Grădina zmeilor denumită astfel după două stânci reprezentative Zmeul și Zmeoaica coloane bizare de gresie la care se adaugă stânci în format de ciuperci, metereze, poduri, unele cu înălțimi de peste 10 m. La bazele stâncilor este o peșteră dar nu știm dacă a fost explorată.

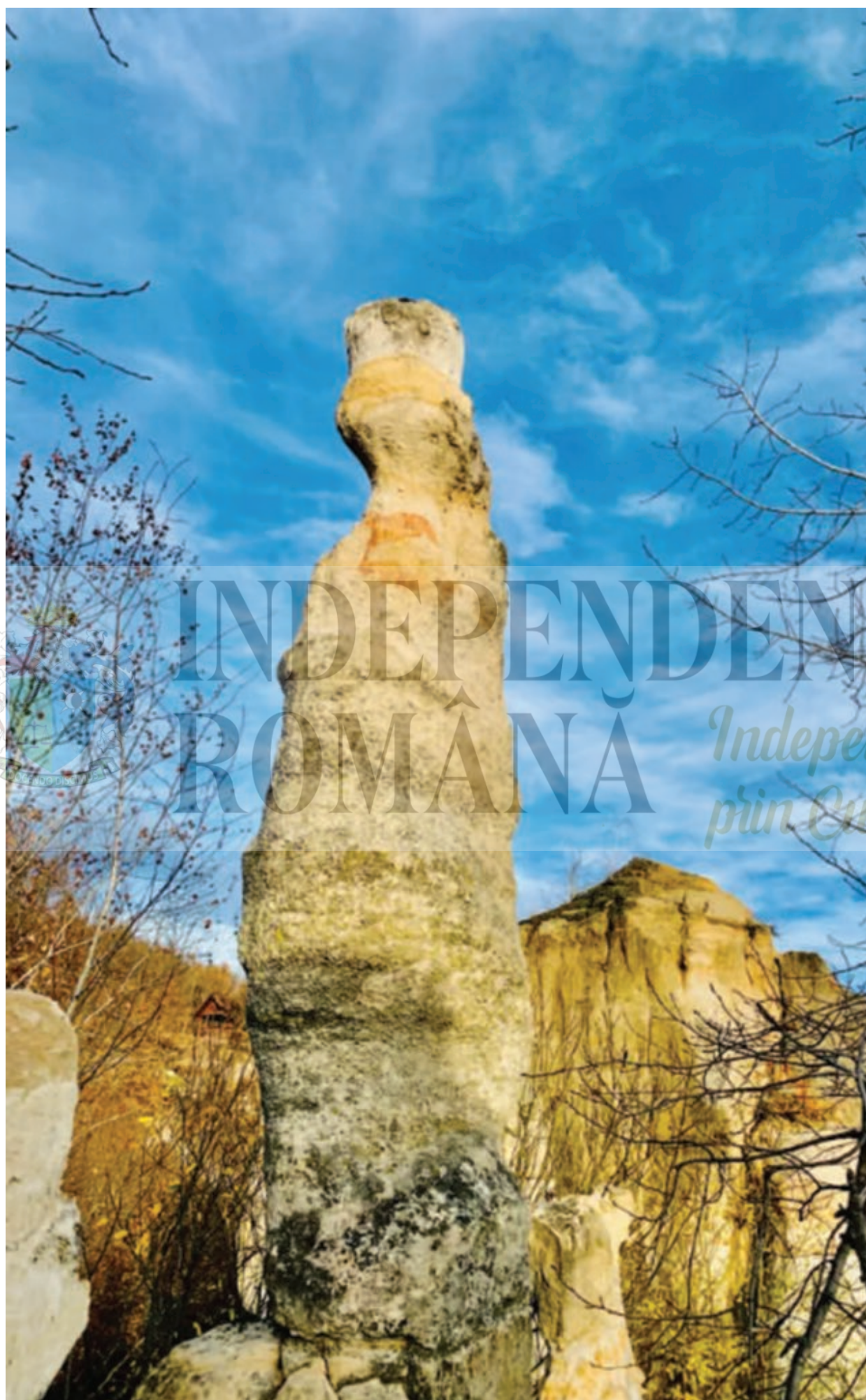
Dealul Dumbrava este plin de arbuști spontani, ruși de mure, pe care le adunau localnicii și o biodiversitate extraordinară formată dintr-o floră și o faună care a determinat ca acest areal geografic de 5 ha să fie declarat prin legea nr. 5 din 2000, arie protejată, rezervație naturală. Terasa dealului Dumbrava oferă o priveliște asupra zonei dar și asupra stâncilor care formează acest areal geologic, peisagistic.

Formațiunile pietroase sunt o îngrămădire haotică ciudată, numite Cheturi o referire la dealul din care s-au desprins. Biodiversitatea prezentată mai jos din Grădina zmeilor dar și zonele adiacente este prezentată pe baza studiilor Agenției de mediu Sălaj, observațiilor personale în urma vizitelor la familia Teglaș. Dealul pe care sunt așezate stâncile bizare a dezvoltat arbori și arbuști cu specii de: carpen (*Carpinus betulus*), fag (*Fagus silvatica*), stejar (*Quercus robur*), cer (*Quercus cerris*), tei (*Tilia cordata*), frasin (*Fraxinus excelsior*), plop (*Populus tremula*), alun (*Corylus avellana*) sânțer (*Cornus sanguinea*), corn (*Cornus mas*), lemnul câinelui (*Ligustrum vulgare*), păducel *Crataegus monogyna*), mur (*Rubus fruticosus*), măceș (*Rosa canina*). În jurul stâncilor predominant este murul. „Floristica este diversă, constituită în cea mai mare parte din plante cu specii mediteranene, dacobalcanice, pontice sau panonice (unele endemice sau aflate pe lista roșie a IUCN) enumerate în anexa I-a a Directivei CE 92/43/CE din 21 mai 1992 (privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică”).

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ *Independența
prin Cultură*

Specii floristice semnalate în rezervație: laptele cucului (*Euphorbya amygdaloides*), păștiță (*Anemone nemerosa*), osul iepurelui (*Ononis spinosa*), plămânărică (*Pulmonaria officinalis*), vinariță (*Asperula odorata*), sânișoară (*Sanicula europaea*), Frag (*Fragaria vesca*), găinușe (*Isopyrum thalictroides*), brebenel (*Corydalis solida*), ciclamen (*Cyclamen purpurascens*), rostopască (*Chelidonium majus*), talpa găștii (*Leonurus cardiaca*), tătăneasă (*Symphytum officinale*), traista ciobanului (*Capsella bursa-pastoris*), țințaură (*Centaurium umbellatum*), viorea (*Scilla bifolia*), măcrișul iepurelui (*Oxalis acetosella*), silnic (*Glechoma hirsuta*), brândușă de toamnă (*Colchicum autumnale*), sânziană (*Galium verum*), margaretă (*Leucanthemum vulgare*), sunătoare (*Hypericum perforatum*), ghiocel (*Galanthus nivalis*), scai (*Eringium planum*), coada calului (*Equisetum arvense*), ciuboțica cucului (*Primula veris*), coada șoricelului (*Achillea millefolium*), păpădie (*Taraxacum officinale*), mentă (*Mentha piperita*). De menționat că aceste plante sunt folosite în medicina populară de localnici în tratarea unor boli.

Arboretele și fauna zonei prezintă o faună diversă: mamifere, păsări, reptile insecte unele protejate prin aceeași Directivă a Consiliului European (anexa I-a) 92/43/CE din 21 mai 1992 sau aflate pe lista roșie a IUCN; astfel, mamifere cu specii de: mistreț, veveriță vulpea roșcată, iepure de câmp (*Lepus europaeus*); păsări: ciocănitoare neagră (*Dryocopus martius*), ciocănitoare de munte (*Picoides tridactylus*), pițigoi de brădet (*Parus atus*), cuc (*Cuculus canorus*), pupăză (*Upupa epops*), mierlă (*Turdus merula*), gaită (*Garrulus glandarius*), cintează (*Fringilla coelebs*); reptile și amfibieni: șarpele orb (*Anguis fragilis*), gușter (*Lacerta viridis*), salamandra de foc (*Salamandra salamandra*) și o libelulă din specia *Calopteryx splendens*. Interesantă este și istoria satului Gălgău Almașului prezentată în Conscriptia fiscală a Transilvaniei din anul 1750 partea I, Ed. Enciclopedică, p. 621-622: „În cercul Panticeu posesiunea Gălgău Almașului care în privința așezării se află la șes pe lângă râul numit popular Almaș care merge prin câmpia menționată, se găsește față de târgurile pentru comerț anume față de Chehu Silvaniei și Zalău la două mile iar față de Jibou la o jumătate de milă distanță. Locuitorii de aici obișnuiesc o dată sau cel mult de două ori pe an să transporte sare din salinele de la Ocna Dejului și Cojocna la depozitele din Șimnleu din aceasta sperând, pare-se a avea câștig. Satul deține două părți de hotar, care se află într-un ținut fertil (după cum se poate aprecia chiar și numai la o privire superficială) și se consideră prin poziția sa foarte potrivită întru totul apt spre producerea grânelor.

O singură măsură de semănătură de toamnă produce aici trei clăi, iar fiecare dintre clăi oferă într-o perioadă de fertilitate medie două măsuri de grăunțe. O singură măsură din semănătura de primăvară dă două clăi și claia la rândul ei trei sau patru măsuri de grăunțe. Fânețele restrânse și înguste se cosesc în fiecare an alternativ, în funcție de schimbarea părților de hotar. Viile sunt părăsite din vechime iar în ultima vreme se cultivă iarăși existând plantații noi, iar când aduc, într-o perioadă de fertilitate mijlocie, urnele de must produse de ele la un preț de 17 crețari/ urna și se consemnează în rubrica respectivă. Deși există păduri din belșug ele se admit spre folosință locuitorilor doar pentru lemne de foc și construirea de case pentru ei înșiși. Loc pentru pășunat în schimb este de ajuns și abundent doar numai pentru vitele proprii”.

Prof. univ. dr. Ștefan Păun

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ *Independența
prin Cultură*